Jüdische Pester Zeitung.

איוף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עססטאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נו' 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יודישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג,

אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פירטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירטעליאהר 2 " " 75 " " "

Nr. 62, אכטער יאהרגאנג. — פעסט, זאנטאג ה' סיון ה'ת'ר'ל'ו'. — Pest, den 28. Mai 1876.

וויא שטעהט'ס מיט דער טירקייא?

נאך דען וויעדערהאלטען פערזיכערונגען דעם גראפען אנדראשי העטטע מאן גלויבען מיססען, דער אויפשטאנד אין דער טירקייא ווערדע אין קירצעסטער צייט זיין ענדע ערריכט האבען. זאגטע דאך אונזער מיניסטער דעם אייסערן, דאס דיא בערלינער פארשלעגע אים גרונדע גענאממען ניכטס אנדערעס זינד, אלס איינע ערווייטערונג אדער גענויע פעסטשטעללונג זיינער אייגענען ראטה-שלעגע פאם פאריגען יאהרע. ווענן דיא זאכע זיך ריכטיג זא פערהיעלטע, דאנן ווערע געוויס אויך אללעס באלד אין ארדנונג, דא בעקאננטליך יענע ראטה-שלעגע ניכט בלאס פאן זעממטליכען אייראפעאישען מעכטען, זאנדערן אויך פאן דער טירקייא בערייטוויללינג אנגענאממען ווארדען.

לוידער איזט דיעס ניכט דער פאלל. דיא צייטונגען נענגען דאהער מיט רעכט דאס ערגעבניס דער בערלינער בעראטהונגען איין "קוקוק-איי". דער קוקוק בריטעט בעקאננטליך זיין איי ניכט זעלבסט אויס. ער לעגט דאסזעלבע אין דאס נעסט אנדערער פאגעל. דיעזע בריטען עס אויס אין דער מיינונג, זיא זעלבסט העטטען דאס איי געלעגט. ערסט אלס דאס איי אויסגעבריטעט איזט אונד אויס דעמזעלבען איין קוקוק הערויסקריעכט, בעמערקען זיא מיט שרעקען, דאס איהנען איין "פרעמדעס קינד" אונטערשאבען ווארדע. —

גאנץ זא שיינט עס אונזערעם גראפען אנדראשי ערגאנגען צו זיין. דער פפיפפיגע גארטשאקאף איזט נאך בערלין מיט איינעם פערטיגען פלאן געקאממען. דיעזער פלאן האט קיינע גערינגערע אבזיכט, אלס דען אויפשטאנד צו אונטערשטיטצען, דיא טירקייא הינגעגען צו אונטערדריקען. אונד דא זאגטע גארטשאקאף צו אנדראשי: "זעהען זיא דאך, הערר קאללעגע, דיא פארשלעגע, דיא איך מיטגעבראכט, זינד יא ניכטס אנדערעס, אלס איינע ערווייטערונג אונד פעסטשטעללונג איהרער אייגענען ראטה-שלעגע. איך בעוואונדערע זא זעהר איהרע שטאאטס-מאננישע קלוגהייט, דאס איך עס גאר ניכט נאטהיג פאנד, איהרע פרעפפליכען ראטה-שלעגע אירגענד וויע אומצוענדערן. אים געגענטהיילע, זיא שיינען מיר זא אויסגעצייכנעט גוט, דאס איך זיא נאך ערווייטערן אונד בעפעסטיגען וויל." —

עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס גראף אנדראשי פיר איין זאלבעס קאמפלימענט אויס דעם מונדע איינעס שטאאטס-מאננעס וויא פירסט גארטשאקאף עבען ניכט באזע וואר. ער פרייעטע זיך דאהער אויסעראָרדענטליך, דאס זיינע פאריעהריגען ראטה-שלעגע נייערדינגס פאן זייטע רוסלאנדס איינען זאלך' גראסען בייפאלל געפונדען! זא איבערנאהם ער פאן גארטשאקאף דיא פארשלעגע, שטעקטע זיא בעהוטזאם אין דיא ברוסטטאשע אונד קאם מיט דענזעלבען פראהליכען מוטהעס נאך פעסט, וואָ ער אללער וועלט דיא פערזיכערונג גאב: דער פריעדע זייא גערעטטעט!

מיט איינעם וואָרטע: גראף אנדראשי האט'ס ניכט געמערקט, דאס דיא בערלינער פארשלעגע הימטעל וויט פערשיעדען זינד פאן זיינען אייגענען ראטה-שלעגען, אונד דאס גארטשאקאף איהם דא איינגענטליך איין "פרעמדעס קינד" אונטערשאבען האט! דעסהאלב פערקינדעטע ער מיט זיכערהייט, דאס קיינע מאכט אין אייראפא דיעזע פארשלעגע צוריקוויזען ווערדע, וועלכע קיין אנדערעס ציעל האבען, אלס דיא וויעדערהערשטעללונג דעם געשטערטען פריעדענס אין דער טירקייא!

מיט פיעל שערפערעם בליקע אלס אנדראשי, בעאורטהיילטע לארד דערבי אים ענגלישען פארלאמענטע דיא בערלינער פארשלעגע, דערען הויפט-פונקטע וויר בערייטס אין פאריגער נוממער מיטגעטהיילט האבען. ער נאהם דיא צושריפט, אין וועלכער דיעזע פארשלעגע ענטהאלטען וואַרען, מאכטע אויס דערזעלבען איינען רונדען באללען אונד זאגטע מיט בייסענדעם שפאטטע: "האכגעעהרטעס פארלאמענט! זעהען זיא, דיעזעס דא האט מאן אונס צור אננאהמע צוגעשיקט. מאן האט אונס וואללען איינרעדען, דאס דאסזעלבע ניכטס ענטהאלטע אלס איינע ערווייטערונג דער בעקאננטען אנדראשי'שען ראטה-שלעגע. וויר לאססען אונס ניכט פאפפען. שויען זיא נור רעכט אויפמערקזאם הער, אונד זיא ווערדען בעמערקען, דאס אויס דיעזעם (היעביא צייגטע ער וויעדערהאלט דען פאפיער-באללען, דער וויא איין גראָסעס איי אויסזאה) קיין אנדערער הערויס קריעכט אלס דער לעבענדיגע פירסט גארטשאקאף! (אללגעמיינע הייטערקייט.) דא הייסט עס: "דיא טירקייא מיססע פאר אללעם איינען צווייא-מאנאטליכען וואפפענשטיללשטאנד איינטרעטען לאססען, דאמיט דיא אויפשטענדישען איהרע פארדערונגען דירעקט אן דען סולטאן ריכטען קאננען!"

"איך פראגע נון: איזט דיעס דיא שטיממע דעם פריעדליכען אנדראשי אדער דיא דעם קריעגס-לוסטיגען פירסטען גארטשאקאף? גראף אנדראשי קאנן זא עטוואס אונמעגליך ווינשען, נאכדעם דער סולטאן יא זיינע ראטה-שלעגע אנגענאממען האט אונד דען וואפפען-שטיללשטאנד איינטרעטען ליעס, דער עבען נור דורך דיא ווילדען רעוואלוציאנערען געשטערט ווארדע! שפריכט אויס דיעזעם שריפטשטיק ניכט דער לייבהאפטע, טירקען-פרעססערישע גארטשאקאף!— זעהען וויר, וואס דא ווייטער שטעהט: "דאס טירקישע מיליטער מוס זיך אן בעשטיממטע פלעטצע, דיא איהם אנגעוויעזען ווערדען, צוריקציעהען! דיא כריסטליכע אונד טירקישע בעפאלקערונג בעהאלט דיא וואפפען אונד ווירד איינע קאממיססיאן מיט איינעם כריסטליכען פרעזידענטען ערנאננט, אום אללע פארשלעגע דורכצופיהרען. געלינגט דיעס יעדאך וועהרענד דעם וואפפען-שטיללשטאנדעס ניכט — דאנן ווערדען דיא רעגיערונגען רוסלאנדס, דייטשלאנדס אונד עסטערייך-אונגארנס, אהנע זיך אום דיא איבריגען מעכטע צו קיממערן, וואהל דאך וויססען, וואס זיא צו טהון האבען!" דאס הייסט דאך זאפיעל, דאס ווענן דיא טירקייא ניכט אללעם נאכגעבען ווירד, וואס דיא רייבער-באנדען אין דער הערצעגאווינא אונד באסניען ווינשען, דא ווערדען דיא דרייא פערבינדעטען מעכטע דיא טירקייא "מיט וואפפען-געוואלט" צור נאכגיעביגקייט נאטהיגען! אונד דא מוס איך וויעדער פראגען: איזט דיעס דיא שטיממע דעם גוטען אונד פרידליעבען אנדראשי אדער דעם געוואלטיגען גארטשאקאף! אונד דיא גארטשאקאפ'שע געוואלטטהאט וואללטע מאן אונס אלס דאס אלטע אנדראשי'שע פריעדענס-ווערק צור אננאהמע אונטערשיעבען! ניין! ניין! וויר לאססען אונס ניכט פאפפען! וויר לאססען אונס קיינע "פרעמדען קינדער" אונטערשיעבען, דיא נור געאייגנעט זינד, דען וועלט-פריעדען צו שטארען!"

זא שפראך לארד דערבי אים ענגלישען פארלאמענטע, אלס ער אויסאיינאנדערזעטצטע, ווארום דיא ענגלישע רעגיערונג, וועלכע דיא פערניכטונג דער טירקייא דורך רוסלאנד ניכט ווינשט, דיא בערלינער פארשלעגע צוריקגעוויעזען האט. אונד אים גרונדע גענאממען, געהארט קיין בעזאנדערער שארף-בליק דאצו, אום צו ערקעננען, דאס דיא אין בערלין געטראפפענען פעראיינבארונגען גאנץ גלייך זינד מיט איינער גענצליכען פערניכטונג דעם טירקישען רייכעס. עס וואר פאן דען בערלינער בעראטהונגען דורכאויס ניכט בעססערעס צו ערווארטען. ווארדע יא צו דענזעלבען דער רוססישע אגענט וואססעליצקי, דער זייט בעגינן דעם אויפשטאנדעס אין דער הערצעגאווינא דאס פאלק געגען דיא טירקישע אבער-הערשאפט ריצטע, צוגעצאגען. ניכט וועניגער נאהם אן דיעזען בעראטהונגען אנטהייל איין געוויססער פעטראוויטש, שוואגער דעם פירסטען פאן מאנטענעגרא, וועהרענד דער טירקישע געזאנדטע אין בערלין פאן דיעזען וויכטיגען פערהאנדלונגען אויסגעשלאססען בליעב. שאן אויס דיעזעם אומשטאנדע העטטע פאסט יעדעם קינד לייכט ערראטהען קאננען, דאס אללעס, וואס דא בעשלאססען ווירד, אונמאגליך צו גונסטען דער טירקייא דיענען קאנן!

בעטראכטעט מאן אללי דיעס, זא פינדעט מאן עס רעכט ערקלערליך, דאס אויך דיא טירקייא, וועלכע קיינע שטאאטס-מעננער מיט זאלך שארפעם בליק וויא עטווא לארד דערבי בעזיטצט, דיא בערלינער פארשלעגע ניכט אנגענאממען. אויך דעם סולטאן איזט עס באלד קלאר געווארדען, דאס ער עס דא ניכט מיט דעם אויפריכטיגען אנדראשי צו טהון האבע, זאנדערן מיט דעם פפיפפיגען גארטשאקאף, וועלכער אללעס אויפביעטעט, אום דען אויפשטענדישען צו איינעם זיעגע איבער דיא טירקייא צו פערהעלפען!

נון מוס יעדעם דיא פראגע זיך אויפדרענגען: וויא שטעהט'ס מיט דער טירקייא? ענגלאנד האט דאס גארטשאקאפ'שע קוקוק-איי צום פענסטער הינויסגעווארפען. דער סולטאן וויל עבענפאללס אין דיעס הארטע איי ניכט בייסען, וועלכעס ער ניממער פערדייען קאננטע. אינצווישען בעפינדען זיך אבער אים הערצען דעם טירקישען רייכעס, ביי סאלאניך נעמליך, קריעגס-שיפפע אללער אייראפעאישען מעכטע, דיא נור אויף איינען ווינק ווארטען, אום לאזצושלאגען. רוסלאנד ווירדע זא עטוואס געוויס ליעבער שאן היינטע אלס ערסט מארגען זעהען. דייטשלאנד ווירדע דעם בעפריינדעטען רוסלאנד קיינע שטארונג מאכען: עסטערייך העטטע היעפיר וואהל דען ווילען, לוידער אבער ניכט דיא קראפט. האפפענטליך ווירד ענגלאנד דאגעגען זיינע שטיממע ערהעבען. אונס וויל עס שיינען, דאס ווענן ענגלאנד ווירקליך געגען דיא טירקיש-פיינדליכען פלענע גארטשאקאפ'ס מיט פאללעם נאכדרוקע אויפטריטט, דא דירפטען פראנקרייך אונד איטאליען נאכטרעגליך עבענפאללס דער פריעדענס-פאליטיק דער ענגלישען רעגיערונג זיך אנשליעסען. בילדען אבער ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען אונד דיא טירקייא איינען פעסטען בונד, דאנן ווירדע זיך גארטשאקאף דיא זאכע דאך נאך איינמאל איבערלעגען,

אין גליקזעליגקייט אונד פֿריעדען. דיא פֿרויא וואר יעדאָך אויסעראָרדענטליך פֿראָמם. זיא פֿערבראכטע איינען גראָסען טהייל דעם טאגעס מיט בעטען, איבערדיעס פֿאסטע זיא יעדען מאָנטאג אונד דאָנערסטאג אונד טהיילטע פֿיעל „צדקה“ אוים. דעם מאננע, דער איין געוואָהנליכער מענש וואר, וואורדע דיעזע שטרענגע פֿראָממיגקייט זיינער פֿרויא הייפֿיג זעהר אונאנגענעהם. ער וואָללטע זיא היעפֿאָן אבברינגען, דאָך עס קאָננטע איהם דיעס ניכט געלינגען. פֿאָר קורצעם ענטדעקטע איהם דיא פֿרויא, דאס איינע גראָסע זינדע איהרע זעעלע בעלאסטע. פֿאָר 16 יאהרען — אלזאָ 2 יאהרע נאך דער האָכצייט — ליעס זיא זיך געגען איהרען מאנן איינע „אונטרייע“ צו שולדען קאָממען, וועסהאלב זיא דורך בעטען, פֿאסטען אונד צדקה-געבען דיעזע זינדע אבביססען וואָללע. דער מאנן וואר פֿאָן דיעזער, אונטער הייסען טהרענען געמאכטען מיטטהיילונג אויסעראָרדענטליך געריהרט אונד פֿערציעה דער אונגליקליכען פֿרויא דען געמאכטען פֿעהלטריטט. דער ראבביגער יעדאָך, דער היעפֿאָן הערטע, ענטשיעד, דאס דער מאנן מיט דיעזעם ווייבע ניכט וויטער צוזאממען לעבען דירפֿע. דיא פֿאָליטישען צייטונגען בעצייכנען דיעזע ענטשיידונג דעס ראבבינעס אלס „פֿאנאטיזמוס“ — אונד דאָך האט דער ראבבינער גאנץ ריכטיג געהאנדעלט. העטטע דער מאנן געזאגט, ער גלויבע ניכט, דאס זיינע פֿרויא געגען איהן איינע „אונטרייע“ בעגאנגען, דא ווירדע ער מיט דערזעלבען וואָהנען דירפֿען. אלליין דער מאנן שענקטע דער אויסזאגע זיינער פֿרויא פֿאָללען גלויבען, ניר דאס ער איהר דען „פֿעהלטריטט“ פֿ ע ר צ י י ה ע ן וואָללטע. דא האטטע דער ראבבינער פֿאָללקאָממען רעכט, דאס נאך יידישעם געזעטצע דיעס ניכט אנגעהע!

*(צ ו ם י ו-ו ו ע ל ע נ-ד י ע ב ש ט א ה ל ב י י א פֿ א נ ט ו ם.) וויר האבען בערייטס פֿאָר קורצעם בעריכטעט, דאס דער בעשטהאָלענע יו-וועליער פֿאנטום דורך דיא פֿאָסט איינע שאכטעל מיט געשטאָהלענען געגענשטענדען צוריק ערהיעלט. אין דער שאכטעל, וועלכע אין סעגעדין צור פֿאָסט אויפֿגעגעבען וואורדע, בעפֿאנדען זיך 40 גאָלדענע אוהר-קעטטען. דער אויפֿגעבער האטטע זיך אלס „אויסגעשפיטצטער“ אונטערצייכנעט. דאס דער נאמע נור איין פֿ א ל ש ע ר וואר, לאָסט זיך וואָהל לייכט דענקען. נון וואורדען היער פֿיער בעקאננטע דיעבע פֿערהאפֿטעט, דיא אים פֿערדאכטע זינד, דען יו-וועלען-דיעבשטאהל בייא פֿאנטום פֿעראיבט צו האבען. איינער דיעזער דיעבע הייסט היינריך ש פ י ט צ ע ר. דיעזער האט היער אבער נאָך איינען פֿערוואנדטען, דער זיך וואָהל אלס פֿרוכט-הענדלער אויסגיבט, אין ווירקליכקייט אבער מיט גאנץ אנדערען „אונזייבערען געשעפֿטען“ זיך אבצוגעבען שיינט. דיעזען היעלט נון דיא פֿאָליצייא אין פֿערדאכט, דאס ער דיא שאכטעל מיט דען אוהרקעטטען אין סעגעדין בייא דער פֿאָסט אויפֿגעגעבען. איין פֿאָליצייא-מאנן רייזטע דאהער נאך סעגעדין מיט דער פֿאָטאָגראַפֿיע דיעזעס פֿאלשען „פֿרוכט-הענדלערס.“ ער צייגטע דיא פֿאָטאָגראַפֿיע ביים סעגעדינער פֿאָסט-אמטע פֿאָר, אונד ריכטיג ערקאננטען דיא פֿאָסט-בעאמטען זאָגלייך, דאס דיעזער ווירקליך דער מאנן איזט, דער יענע שאכטעל צור פֿאָסט געגעבען האטטע. עס וואר דען פֿאָסט-בעאמטען אום זאָ לייכטער, זיך אן דען אויפֿגעבער גענויא צו ערינגערן, דא דערזעלבע צווייםאל צור פֿאָסט קאָממען מוסטע, וייל דיא שאכטעל דאס ערסטעמאל וועגען שלעכטער פֿערפאקונג ניכט אויפֿגענאָממען וואורדע. איך צווייא בעדיענטע אין איינעם קאפֿפֿע-הויזע, וועלכע דיא פֿאָטאָגראַפֿיע זאהען, זאגטען אוים, דאס דער פעסטער „פֿרוכט-הענדלער“ דאָרט ביללארד געשפיעלט העטטע. נון וואורדע דער מאנן פֿערהאפֿטעט אונד נאך סעגעדין געפֿיהרט. פֿאָסט-בעאמטע אונד קאפֿפֿע-הויז-דיענער ערקאננטען איהן וויעדער זאָפֿאָרט. דאָך דער העררּ „פֿרוכט-הענדלער“ לייגנעט האַרטנעקיג, יע אין סעגעדין געוועזען צו זיין. דיעס לייגנען דירפֿטע דעמזעלבען אינדעס שווערליך ניטצען.

טעלעגראַפֿישע דעפעשען.

ו ו י ע ן 25-טען מאי. דער פֿעלדצייגמייסטער י אָ ה ן, שעף דעס גראָסען גענעראל-שטאבס, וואורדע הייטע פֿאָרמיטטאגס אים קריעגס-מיניסטעריאום פֿאָם שלאגע געריהרט אונד בליעב אלזאָגלייך טאָדט.

ק אָ נ ס ט א נ ט י נ אָ פ ע ל 24-טען מאי. דיא טירקישע רעגיערונג האט הייטע בערייטס אמטליך ערקלערט, דאס זיא אויף דיא פֿאָן בערלין אוים אן זיא געשטעללטען 7 פונקטע דורכאויס נ י כ ט איינגעהע. דער קריעג צווישען דער טירקישען ארמעע אונד דען רעוואָלוציאָנערען דירפֿטע אויף איינע העפֿטיגע ווייזע פֿאָרט.

ק אָ נ ס ט א נ ט י נ אָ פ ע ל 24-טען מאי. דיא רעוואָלוציאָנערען שטודענטען שטעללטען פֿאָלגענדע פונקטע צור פֿערבעססערונג דעס טירקישען שטאאטעס אויף: 1) זאָלל דער סולטאן פֿאָן זיינער איינענען קאססא 5 מילליאָנען פֿראנקס דער שטאאטס-קאססא געבען. 2) זאָלל זיך דער סולטאן מיט איינעם יעהרליכען געהאלטע פֿאָן נור איינער מילליאָן בעגניגען. דיא ערהאלטונג דער פֿינפֿהונדערט ווייבער אין זיינעם „הארעם“ איזט איבערפֿליססיג אונד שעדליך. 3) זאָלל מאן היער ליעבער איינען פֿינאנצ-מיניסטער אוים אונגארן ערנענגען, דא איין אונגארישער פֿינאנצ-מיניסטער דען שטאאט צו רעטטען בעססער פֿערשטעהט אלס איין טירקישער. (אין דיעזעם דריטטען פונקטע האבען זיך דיא טירקישען שטודענטען זעהר געאירט.)

היינטע ערשיינט דאס בלאטט אום עטוואס פֿריהער, דאמיט וויר דען הייטיגען אונד איבערמאָרגיגען טאג צור אויספֿערטיגונג דעס נעכסטען בלאטטעס בעניטצען קאָננען. דאס נעכסטע בלאטט ערשיינט זאָמיט שאָן זאָנטאג. דיא צווייא ארבייטס-טאגע פֿאָן מאָנטאג אונד דיענסטאג נימםט אונס דער שבועות וועג, וועסהאלב דאס נעכסטע מיטט-וואָך-בלאטט ניכט ערשיינען קאנן, וואס אונזערען לעזערן לייכט בעגרייפֿליך איזט: דענן זעלבסט איין טאגע-בלאטט קאנן אן דעם נאך איינעם פֿייערטאגע פֿאָלגענדען טאגע ניכט ערשיינען.

געשעפֿטסבעריכט

פעסטער-פרייזע.

ו ו י י צ ע ן פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 10,60—10,50 גולדען. —

ק אָ ר ן פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 8,60—8,37 גול.

ה א פֿ ע ר פער הערבסט 7,40—7,30 גולדען. —

ק ו ק ו ק ר ו ץ פער מאי-יוני 5·80—5·90 גולד. — אללעס פער מעטער-צענטנער.

וויענער פרייזע.

ש פ י ר י ט ו ס 27½ גולדען צו 10·000 ליטער-פערצענט. —

פ ע ט ר אָ ל ע א ו ם 20,25 — גולד. אללעס פער 100 קילאָגראממ.

ל י י נ אָ ל 33·50 גול. פער 100קילאָגראממ.

ר י ב אָ ל 42,50 גולדען. פער 100 קילא.

פ ע ס ט ע ר ש ל א כ ט - פֿ י ע ה מ א ר ק ט. דער אויפטריעב אויף דעם נעכסטיינען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 1389 שטיק אָכסען. מילכ-קיהע 250 שטיק. פרייזע פֿיר אָכסען 50 — 55 פֿל. פֿיר קיהע 49—53 פֿל. פֿיר ביפֿפֿעל 46½ פֿל. פער 100 קילאָגראממ שלאכט-געוויכט, זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער. דאס געשעפֿט וואר ג ו ט.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 24-טען מאי 1876.

הערמאננשטאדט	67	28	23	18	65
לעמבערג	28	25	47	14	13
פראג	23	49	21	75	77

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

אנצייגע.

בעעהרע מיך דען געעהרטען הערדען רייזענדען בעקאננט צו מאכען, דאס זעלבע בייא מיר זאָוואָהל מיט קוואַרטיער אלס איינער זעהר גוטען שמאקהאַפֿטען קאָסט — זעהר סאָליד אונד בילליג בעדיענט ווערדען. בעטרעפֿפֿס כשרות מאָגע פֿאָלגענדע אנעמפֿפֿעהלונג פֿאָן הרב הגאון דק"ק שעבעש (שאראָשער קאָמ.) געלעזען ווערדען. —

אכטונגספֿאָלל הק' אליעזר ברוין.

רעטטיגגאססע נ' 4 בודאפעסט.

תעודת דברי אלה תהי' לעין כל שמכיר אני את הרבני המופלג מוה' אליעזר ברוין מנעוריו שהלך בדרך הישר — ושום שמץ לא נשמע עליו מעולם ולראי' באתי עה"ח פה פעסט ב' בהר תיל"ו לפ"ק.

הק' ליבוש יולוס, חונה בק"ק שעבעש.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען, נייער באנאטער	72·8	10.50—10.40
" "	73·7	10.80—10.60
" "	74·6	11.15—10.95
" "	75·5	11.70—11.45
" "	76·4	11.95—11.80
" "	77·3	12.25—12.05
" "	78·3	12.30—12.20
" טהייס	72·8	10.85—10.65
" "	73·7	11.25—11.05
" "	74·6	11.60—11.40
" "	75·5	12.05—11.80
" "	76·4	12,50—12.10
" "	77·3	12,50—12.35
" "	78·3	12.55—12.45
" פעסטער בּאָדען	72·8	10.10—10.20
"	73·7	10.30—10.40
" "	74·6	10.65—10.85
" "	75·5	11.05—11.30
" "	76·4	11.50—11.65
" "	77·3	11.75—11.95
" "	78·3	12.05—12.15
" ווייסענבורגער	72·8	10.70—10.65
" "	73·7	11.25—10.05
" "	74·6	11.60—11.40
" "	75·5	12.05—11.80
" "	76·4	12.30—12.10
" "	77·3	12.50—12.35

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	8.—8.25
נערסטע מאלץ	62	8.10—7.15
נעריסטע פוטטער	62	6.95—6.70
האפער	41	9.30—9.10
קוקורוץ באנאטער		5.80—5,90
אנדערער	73	5.80—5.75
הירזע		5.35—5.—

		פער 100 קילאָגר. פֿל.
ווייצען	פער סעפטעמבער	10.50
	פריהיאהר	8,37—
קאָרן	סעפטעמבער	—.—
קוקורוץ	מאי-יוני	5.88—
נערסטע		——
האפער	סעפטעמבער	—.—
"	פריהיאהר	7.30—
רעפס	אויג.-סעפט.	—.—

באללען-מעהל (100 קילאָ)	קר.	פל.
נוממער 0	24	—
" 1	23	—
" 2	22	—
" 3	21	—
" 4	20	—
" 5	18	—
" 6	16	—
" 7	15	—
" 8	12	20
" 8½	9	60

שפּירימוס	
אלטע מעטמאָרע פרעספרעסע	28.50
" נייע " קאַרטאָפעל	27.—

קורז-טאבעללע פֿאָם 24. מאי.

געלד-קורז

	פֿל.	קר.
זילבער-אגיאָ	102	50
דוקאטען	5	70
עסטערריך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	59
נאפאָלעאָנדאָר	9	59
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	—
20 מארקשטיקע	11	79
פאפיער רובעל	1	58

לאָזע.

	פֿל.	קר.
1839-ער ראטהשילד-לאָזע גאנצע	239	—
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	235	—
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	105	—
1860-ער " גאנצע	107	75
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	116	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	130	25
דעטטאָ " 50 "	130	25
קאָמאָ רענטענשיינע	19	25
קירכען-לאָזע	15	75
כרעדיט-לאָזע	155	25
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29	—
דאָנוי-דאמפֿפשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	95	25
איננסברוקער לאָזע	17	50
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	13	—
קראקויער " " 20	14	50
אָפֿנער " " 40	29	—
פאלפֿי " " 40	28	50
רודאלפֿפֿלאָזע " 10	13	—
סאלם-לאָזע " 40	38	50

לאָזע.

	פֿל.	קר.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16	50
סט. גענאָיס " " 40	28	50
סטאניסלויער " " 20	17	50
טריעסטער " " 100	118	—
דעטטאָ " " 50	58	—
וואלדשטיין " " 20	22	50
ווינדישגרעטצער " " 20	22	75
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	69	75
דעטטאָ צו 50 גולדען	69	75
וויענער לאָזע	96	50

ווערטה-פאפיערע.

	פֿל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	75	50
טעמעשוואר-באנאטער	75	—
זיעבענבירגישע	74	—
גאליצישע	86	75
בוקאווינער	84	25
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	96	25
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	73	—
פֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פערצענט	85	75
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 אייהאלב פערצענט	79	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פערצענט	88	75
דעטטאָ צו 6 פערצענט	87	50
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	89	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (א ו נ ד ד א ך ו ו י ר ד ק ר י ע ג ז י י ן !) דאס געסטריגע אבענדבלאטט דעס „פעסטער ללאיד" ברינגט פאלגענדע מיטטהיילונג: דיא בעאונרוהיגענדען נאכריכטען, וועלכע זייט מעהרערען טאגען איבער דיא פאליטישע לאגע אים אומלויפע זינד, פאנגען אן, ערנסט אונד וואהר צו ערשיינען. איין טירקישער קריעג שטעהט בעפאר! — איין בעריכט איים קאנסטאנטינאפעל מעלדעט: דאס ערגעבניס דער בערלינער בעראטהונגען וואר פיר דיא טירקישע רעגיערונג ניכט לאנגע איין געהיימניס. זאבאלד מאן נעמליך פאן בערלין איים אן ענגלאנד דיא איינלאדונג ריכטעטע, זיך דען בערלינער פעראיינבארונגען אנצושליעסען, האט דער טירקישע געזאנדטע אין לאנדאן ערפאהרען, דאס עס זיך היער אייגענטליך אים דיא הויט דער טירקייא האנדלע, אונד האט זאגלייך דאס גאנצע געהיימניס נאך קאנסטאנטינאפעל טעלעגראפירט. דער סולטאן פיהלט זיך איי־בעראָרדענטליך בעליידיגט, דאס מאן אין בערלין דען פערטרעטער דער רעיואליציאנערען יא צור בעראטהונג געצאגען אונד דען טירקישען געזאנדטען ניכט. דיא טירקייא שטיטצט זיך נון אויף ענגלאנד אונד וויל פאן דען בערלינער פאדערונגען ניכטס וויססען, דא דיא ערפיללונג דערזעלבען איינע גראסע דעמיטהיגונג פיר דיר טירקייא וועריע. אינטער זאלכען אומשטענדען איזט דיא פאליטישע לאגע דורכאוס קיינע בערוהיגענדע — אונד דער קריעג שטעהט בעפאר! — איינע לאנדאנער דעפעשע פאם 26-טען מאי מעלדעט, דאס גארטשאקאף זיינע 7 פאדערונגען אן דיא טירקייא בערייטס געמילדערט האט, אום אויך דער טירקייא נאכצוגעבען, דאמיט נור ענגלאנד זיינע צושטיממונג צו דיעזען פאדערונגען ערטהיילען זאלל; אבער דיא ענגלישע רעגיערונג וויל פאן דעם גאנצען גארטשאקאפ'שען מאב־ווערקע דורכאוס ניכטס וויססען! —

* (ד א ס ג ע ז ע ט ץ א י ב ע ר ד ע ן „ו א ו כ ע ר") ווירד באלד אים רייכסטאגע צור פערהאנדלונג געלאנגען. דאסזעלבע ליעגט אים יוסטיץ־מיניסטעריאום בערייטס פערטיג. דער הויפט־פונקט אין דעמזעלבען איזט, דאס נור 12 פערצענט געזעטצליך אנערקאנט ווירד. האט יעמאנד איינע האהערע פערצענט זיך בעדונגען, זא קאממט איהם היעפיר וואהל קיינע שטראפע, אבער דאס געריכט פערהילפט איהם ניכט צור איינטרייבונג איינער זאלך וואוכערישען פערצענט. — וועגן דאס ריכטיג איזט, וויססען וויר ניכט, וואצו איין זאלך ניטצלאָזעס געזעטץ געשאפפען ווערדען זאלל! קאנן מאן דענן איינען וועכסעל אויף איינע געוויססע סוממע ניכט זא אויסשטעללען, דאס קיין געריכט אויף ערדען וויססען קאנן, וויא פיעל דאס געליעהענע ק א פ י ט א ל אונד וויא פיעל דיא פ ע ר צ ע נ ט אויסמאכט? וועגן מאן קיין „געשייטערעס" געזעטץ שאפפען ווירד, זא איזט געוויס, דאס דיא וואוכערער דורך דאס עבען מיטגעטהיילטע זיך נאך ניכט איינשיכטערן ווערדען לאססען!

* (ג ר א ף ל ו י נ י א ' ס פ ע ר ט ה י י ד י ג ו נ ג.) וויא וויר וויעדערהאלט מיטגעטהיילט, וויללמאן דעם גראפען לוניאי איינען פראצעס מאכען, ווייל פאן דען 300000 גילדען, דיא ער אים דער שטאאטס־קאססא דער פעסטער־פיאומאנער שיפפ־בויא־געזעללשאפט געליעהען, ביים באנקראטט דיעזער געזעללשאפט 90000 גילדען פערלארען געגאנגען זינד. וויא אונזערע לעזער בערייטס וויססען, בעהויפטעטע לוניאי, דאס דיא 300000 גילדען אויף דאס פערמאגען דער געזעללשאפט זיכער געשטעללט וואר, אונד עס דאהער ניכט זיינע שולד זייא, וועגן זיין נאכפאלגער אלס פינאנצמיניסטער, הערר קארל קערקאפאלי, נאכטרעגליך דאס פערמאגען פערשליידערן אונד דיא שטאאטס־קאססא צו שאדען קאממען ליעס. דאגעגען בעהויפטעטע אבער קערקאפאלי שפעטער, דאסס דאס פערמאגען דער שיפפ־בויא־געזעללשאפט ניע איינע גענוגענדע זיכערשטעללונג געבאטען האט, דא עס ניע זאפיעל ווערטה וואר, אלס גראף לוניאי בעהויפטעטע. אהנע אבער דען גראפען לוניאי נאךאיינמאל צו פערהארען פאסטע דיא רעכנונגס־קאממיסיאן דעם רייכסטאגעס דען בעשלוס, געגען לוניאי איינען פראצעס אנצושטרענגען. אונד דאס וואר אללערדינגס איינע איבעראיילונג, דא מאן דאך יעדעם מענשען ערלייבען מוס, זיך געגען איינע אנקלאגע צו פערטהיידיגען. גראף לוניאי פעראפפענטליכט דאהער זיינע פערטהיידיגונג אין אללען בלעטטערן, ער פיהרט דען בעווייז, דאסס דיא געביידע אונד איינריכטונגען דער געזעללשאפט נאך אים יאהרע 1871, וויא בערייטס קערקאפאלי פינאנצ־מיניסטער וואר, 1,304,029 גילדען אונד 72 קר' ווערטה וואַרען. נון שילדעטע דיא געזעללשאפט מיטזאממט דען 300000 גילדען אן דיא שטאאטס־קאססא 900809 גילדען. וואללטע זיא דאמאלס דיעזע שולדען צאהלען, וואָדורך אויך דיא שטאאטס־קאססא פאללקאממען בעפריעדיגט געוואָרדען וועריע, דא העטטע זיא נאך אימטער איין פערמאגען פאן 403,150 גילדען 72 קרייצער בעזעססען. דא זיעהט מאן וואהל דאך, דאס דיא אנלייהע פאן 300000 גילדען אין מעהר אלס גענוגענדער ווייזע זיכער געשטעללט וואר. פרייליך העטטע דער שפעטערע פינאנצ־מיניסטער אבטגעבען זאללען, דאס דיא געזעללשאפט, דיא אין קאנקורז געקאממען איזט, דאס פערמאגען ניכט פערשליידערע. — דיעזע פערטהיידיגונג מאכט דען איינדרוק דער וואהרהייט. איבערדיעס פאָרדערט גראף לוניאי אויף, עס מאגע אין אנגעלעגענהייט אללער 26 מיללאנען, דיא ער אים יאהרע 1869 אוים דער שטאאטס־קאססא פערליעהען האט, איינע אונטערזוכונג איינגעלייטעט ווערדען, דאמיט מאן זיך איבערצייגע, דאס ער דורך זיינע ווירטהשאפט דען שטאאט ניע בעשעדיגט האט.

* (פ ע ר א ר ד נ ו נ ג ע ן א י ן א נ ג ע ל ע ג ע נ ה י י ט ד ע ר „ב ע ש נ י י ד ו נ ג".) וויר האבען בערייטס פאר קורצעם דיא נאכריכט געבראכט, דאס היער אין פאלגע פאן „בעשניידונגען" (מילה) צוויא אונגליקספעללע זיך ערייגנעטען. דיא הויפטשטעדטישע בעהארדע האט דעסהאלב אן דיא פארשטעהענדע דער היעזיגען קאנגרעס־געמיינדע זאוואהל אלס דער ארטהאדאקסען־געמיינדע איינע צושריפט געריכטעט, דאס פאן נון אן נור ארצטע דיא בעשניידונג פארנעהמען דירפען. אינדעם שיינט עס, דאס דיא בעהארדע דיעזען שטרענגען בעפעהל נאכטרעגליך עטוואס געמילדערט האבע, דענן דיא קאנגרעס־געמיינדע האט בלאס בעשלאססען, דאס דיא „מוהלים", דיא פאן איהר צור פארנאהמע פאן בעשניידונגען בערייטס ערמעכטיגט זינד, דיא בעשניידונג נור אין געגענווארט איינעס ארצטעס פארנעהמען דירפען. אין צוקונפט ווירד אבער קיינעם מוהל מעהר דיא ערמעכטיגונג צור פארנאהמע פאן בעשניידונגען ערטהיילט ווערדען, אויסער וועגן ער ווירקליך איין א ר צ ט איזט! — וואס אונס אן דער גאנצען זאכע בעפרעמדעט, איזט פאלגענדעס. יאהרטויזענדע הינדורך האבען געוויסענהאפטע „מוהלים" דיא בעשניידונגען פארגענאממען אונד עס ווארדע היעגעגען פאן קיינער זייטע איינע איינווענדונג ערהאבען. פרייליך גאב'ס צייטען, וואו יודענפיינדליכע רעגיערונגען דיא גאנצע בעשניידונג אבצושאפפען זוכטען. אלליין דאס שטרעבען, דיא בעשניידונג גראדע א ר צ ט ע ן אין דיא הענדע שפיעלען צו וואללען — איזט איינע ערשיינונג דער נייערן צייט. מאן האט אונס יודען נאר זא גערן בעקאממען, דאס אללעס איבער אונזער וואהלבעפינדען וואכען ווילל. איך גוט! אלליין אומטערהין בלייבט דיא פראגע: וויא דענן זא עטוואס דער הויפטשטעדטישען בעהארדע צוקאממט! וועגן מיט דער „בעשניידונג אהנע ארצט" ווירקליך איינע געפאהר פערבונדען איזט, זא מיסטע יא דיעזער געפאהר ניכט בלאס אין דער הויפטשטאדט, זאנדערן אים גאנצען לאנדע פאר-

---

„„פרייליך! פרייליך! (אנטוואָרטעטע דער גראף) איין רייכער ענגלענדער, נאמענס א ו ו ע ן, מאכטע שאָן דען פערזוך אין א י נ ד י א נ א (אין נאָרד־אמעריקא) איינען קאממוניסטישען שטאאט צו בילדען!""

„אונד וויא איזט דיעזער געלונגען?"

„מיסלונגען איזט ער גענצליך! יעדער וואר ארבייטספויל, איינער האט זיך אויף דען אנדערן פערלאססען, דער זאמער וואר פאריבער אונד דיא אקער־פעלדער בליעבען אונבעבויט. — יעטצט איזט נון איין גאנץ יונגער פראנצאָזע, נאמענס פ ר ו ד א ן, אויפגעטרעטען, אונד דיעזער שטעללטע פאלגענדע לעהרע אויף: א י י ג ע נ ט ה ו ם א י ז ט ד י ע ב ש ט א ה ל; דענן דאס איינענטהום, וועלכעס זיך דער קלוגע אונד שטארקע ערווירבט, דאס האט ער דעם שוואכען געשטאָהלען. דאס איינענטהומס־רעכט איזט אלזא איינע געזעטצליכע בערויבונג דעם שוואכען דורך דען שטארקען. וועגן אבער דיא פערמאגענס־גלייכהייט אונד דיא גיטער־געמיינשאפט איינגעפיהרט ווערדען זאללטען, דאנן ווירד דער שטארקע, דער ארביישואמע אונד דער קלוגע דורך דען שוואכען, דורך דען פוילען אונד דוממען בערויבט. יענער ארביישעט אונד דיעזער געניעסט אהנע ארבייט! דער קוים 26 יאהרע אלטע פרודאן שטעללט אלזא דען גרונדזאטץ אויף, דאס יעדער נור נאך דעם מאסע, נאך דעם פערהעלטניססע זיינער פעהיגקייט, זיינער לייסטונג אונד זיינער ארבייט פאם געמיינשאפטליכען פערמאגען געניעסען זאלל . . ."

„איך האבע נון גענוג פאן דיעזען געשיכטען! (ריעף דער גובערנער אונגעדולדיג) עס זינד לויטער פעראיררונגען דעם מענשליכען גייסטעס. לאססען וויר דאס!"

„„איך אבער ערצעהלטע עס אביכטליך, אום צו צייגען, וויא וויט עס דיא יעטצט זא בעליעבטען אויסדריקע „פרייהייט, גלייכהייט אונד ברידערליכקייט!" פיהרען קאָננען. מאן מוס אויך פאן זאלכעס אבשייליכען טרייבען האָרען, דאמיט מאן וועניגסטענס וויססע, זיך דאפאָן צו ענטפערנען."

„אונד דאך מוס איך איהנען זאגען, דאס דיא ערסטע פראנצאָזישע רעוואָלוציאָן דענגאך איינע בערעכטיגונג האטטע. דאס טרייבען דער הערשער, דער גייסטליכקייט אונד דער אדעליגען וואר דאך שאָן דעם ניעדערן שטאנדע אונערטרעגליך, אונד דער שטריק מוסטע ענדליך רייסען!"

„„יא, דער אנשטאָס צו יענער רעוואָלוציאָן וואר בערעכטיגט, אבער דאס איזט יא עבען דער פעהלער דיעזער לייטע, דאס וועגן זיא איינמאל אנפאנגען, דאנן נאר קיינע גרענצען מעהר קעננען. רעליגיאָן, רייכטהום, עהרע אונד זיטטליכקייט ווערדען דאנן איבער דען הויפען געוואָרפען. אס מייסטען ווירד געגען דען אדעל אנגעקעמפפט אונד צוואר מיט אונרעכט. דער א ד ע ל (יחוס) איזט דער פאָרנעהמע געבורטס־שטאנד, דער זיך בייא דען מייסטען געבילדעטען פאָלקערן דורך דאס אויף דיא נאכקאָממען פערערבטע אנזעהען דער עלטערן געבילדעט האט. בלאָס אין דער טירקייא, אונטער דען אונגעבילדעטען טירקען, גיבט עס קיינען אדעל. דאס אבשאפפען דעם אדעלס אים געבילדעטען אייראָפא איזט מעהרפאך פערזוכט וואָרדען, אבער נירגענדס איזט עס אויף דיא דויער געלונגען, אלס אין דעם לאנדע נאָרוועגען. דער אדעלס־שטאָלץ איזט ניטצליך, דענן דעריעניגע, וועלכער איהן האט, לאסט זיך ניכט לייכט צו געמיינהייטען פערלייטען. דער אדעל איזט אונשעדליך, זאבאלד ער קיינע זאלכע פאָרעכטע בעזיטצט, וועלכע פיר אנדערע דריקענד זינד.""

„אונד וועגן אויך דיא פאָרעכטע דעס אדעלס פיר אנדערע דריקענד זינד? (פראגטע דיא פרויא דעם גובערנערס) דער אדעליגע שטעהט האָהער אלס דער ניעדער־געבאָרענע, ער דארף דאהער מעהר פאָרעכטע האבען. ווארום ווערדען דענן בייא זאָננען־אויפגאנג דיא האָהען בערגע פריהער בעלייכטעט אלס דיא ניעדערן? ווייל יענע עבען האָהער זינד! גלייבען זיא מיר, איך בין נור איין וויב, אונד דאך קאנן איך עס איהנען זאגען, דאס דיעזע רעוואָלוציאָנס־געשיכטען ניכט לאנגע דויערן ווערדען. דיא מענשען ווערדען זיך באלד זאָ וויט פעראירדען, דאס זיא נאר קיינען אויסוועג פינדען אונד וויעדער צו איהרעם ערסטען פלאטצע צוריקקעהרען ווערדען, וואָ זיא פריהער שטאנדען. דיא ערסטע פראנצאָזישע רעוואָלוציאָן ענדעטע וויעשער מיט איינעם קאיזערייכע, דיא צווייטע יולי־רעוואָלוציאָן איזט אויך בערייטס פאָראיבער — אונד נון נאך דיעזעם אכטען מאָרד־פערזוכע ווירד קאָניג לואיז פיליפפ דיעזעם טרייבען ניכט מעהר זאָ רוהיג צוזעהען. דאס האנד־ווערק דיעזער רעפובליקאנער, זאָציאליסטען אונד קאָממוניסטען ווירד באלד געלעגט ווערדען, אונד דיא וועלט ווירד וויעדער דאָרט שטעהען, וואָ זיא פריהער געשטאנדען."

„„איך אבער בעהויפטע, (זאגטע גראף שטארפשטיין) דאס וויר נאך גראָסע קעמפפע מיטמאכען אונד אויסעראָרדענטליכען ערייגניססען ענטגעגען־געהען ווערדען. דיא רעוואָלוציאָן ווירד ניכט אין פראנקרייך בלייבען, זאָנדערן איינע רונד־רייזע דורך גאנץ אייראָפא מאכען.""

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

בעפֿאָר ער דאס שווערט ציעהט, אום אין איראָפּא איין בלוט-באד אנצוריכטען, וויא איין זאָלכעס פֿיעללייכט זייט יאהר-הונדערטען ניכט געזעהען וואורדע.

אויס דען דעלעגאציאָנס-זיטצונגען.

דיא דעלעגאציאָנען האבען הייער מיט דען שאָנסטען פֿריעדענס-אויסזיכטען בעגאָננען. וויר האָרטען דיא ערהאבענען פֿריעדענס-וואָרטע אויס דעם מונדע אונזערעס קאָניגס, דאנן קאם נאָך גראף אנדראשי מיט זיינער פֿריעדענס-פֿערקינדענדען שטאאטס-רעדע, אונד וויר גלויבטען נון, אם בעגיננע דער שאָנסטען צייט דעם עוויגען פֿריעדענס צו שטעהען. זאגטע עס יא גראף אנדראשי זעלבסט, דאס ער מיט פֿאָללער אָפֿפֿענהייט אונד עהרליכקייט דען געזיכערטען אונד בעפֿעסטיגטען פֿריעדען פֿערקינדיגען קאָננע, זעלבסט אויף דיא געפֿאהר הין, דאס יעטצט דיא דעלעגאציאָנען וועגען דיעזער פֿריעדענס-פֿערקינדיגונג דיא פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען בעאנטראגען ווערדען!

אונד דאָך! אלס דיא פֿיעלען ארמעע-אויסגאבען אין דען דעלעגאציאָנען צור פֿערהאנדלונג געלאנגטען, אלס איינינע דעלעגירטע דען אנטראג שטעללטען, דען גרונדזאטץ דער שפארזאמקייט יעטצט אויך בייא דען ארמעע-אויסגאבען אנצוווענדען, אלס הערר ש ט ו ר ם (רעפֿערענט אין דער עסטערייכישען דעלעגאציאָן) פֿאָן דיעזען אויסגאבען 2¼ מילליאָנען שטרייכען וואָללטע, אונד אלס דער יידישע דעלעגירטע הערר וואהרמאנן אין דער זיטצונג דער אונגארישען דעלעגאציאָן וועניגסטענס איין ערשפארניס פֿאָן 2 מילליאָנען פֿערלאנגטע: — דא שטאנדען א נ ד ר א ש י אונד ב ע נ ע ד ע ק (פֿערטרעטער דעס קריעגס-מיניסטערס) פֿעסט געוואפֿפֿנעט, אום דיא גראָסע דער ארמעע-אויסגאבען מיט אללער קראפֿט צו פֿערטהיידיגען, אהנע זיך איינען קרייצער אבשאבערן צו לאססען!

אין דער זיטצונג דער עסטערייכישען דעלעגאציאָן האטטע הערר ש ט ו ר ם נאכגעוויעזען, וויא לייכט מאן יעטצט בייא דען ארמעע-אויסגאבען 2,262,000 גולדען ערשפארען קאָננטע: דא ערהאָב זיך אבער גראף אנדראשי אונד זאגטע: ווען וויר נאָך איסען הין איינע מאכט אונד איינען איינפֿלוס האבען אונד רעשפעקט איינפֿלאָסען וואָללען, דאנן דארף דיא שלאגפֿערטיגקייט אונזערער ארמעע ניכט געשוואכט ווערדען. וויר האבען הייער שאָן אהגעהין דיא מיליטער-אויסגאבען אויף דאס אללערנאָטהווענדיגסטע בעשרענקט. ווען מאן נון נאָך ווייטער דיא מיליטער-אויסגאבען פֿערמינדערטע, דאנן קאנן דאס קריעגס-מיניסטעריאום פֿיר דיא פֿאָללע שלאגפֿערטיגקייט דער ארמעע ניכט מעהר גאראנטירען.

הערר ש ט ו ר ם האט נון אין דער זיטצונג איינען גראָסען שטורם פֿעראורזאכט, פֿיעלע שפראכען געגען אנדראשי אונד פֿיר דיא פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען. מאן מוסטע דיא אבשטיממונג פֿיר דיא נעכסטע זיטצונג פֿערשיעבען, אונד אלס דיא עסטערייכישען דעלעגירטען ביים קאָניגע צור האָפֿ-טאפֿעל געלאדען וואָרען, זאגטע דער קאָניג צו מעהרערען דעלעגירטען, ער האָפֿפֿע, דאס מאן הינזיכטליך דיעזעס שטרייטעס וועגען פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען צו איינער בעפֿריעדיגענדען איבעראיינשטיממונג געלאנגען ווערדע. יא, פֿעלד-מארשאלל-לייטנאנט ב ע נ ע ד ע ק וואָללטע זיך שאָן הערבייאלאססען, איינעם ערשפארניססע פֿאָן איינער האלבען מילליאָן זיינע צושטיממונג צו געבען — אונד דאָך! איבער נאכט האבען זיך דיא הערען גאנץ אנדערס בעזאָננען, אונד וואָללטען טראָטז דאריף ווידער קיינען פֿפֿענניג פֿאָן איהרען ארמעע-אויסגאבען נאכלאססען!

דיא מעהרצאהל דער עסטערייכישען דעלעגירטען בליעב אינדעססען שטאנדהאפֿט, זיא וואָללטע דורכאויס דיא פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען דורכזעטצען, אונד אלס עס אין דער צווייטען זיטצונג צור אבשטיממונג קאם, שטיממטען 11 דעלעגירטע פֿ י ר הערן שטורם אונד 9 ג ע ג ע ן איהן. דער אנטראג דעס הערן שטורם וועגען פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען איזט אלזאָ אין דער זיטצונג דער עסטערייכישען דעלעגאציאָן מיט איינער שטיממענמעהרהייט אנגענאָממען וואָרדען!

אונד נון פֿאָלגטע דיא זיטצונג דער אונגארישען דעלעגאציאָן! דא ערוואַרטעטע יעדער, דאס דיא אונגארן גאנץ זיכער אונד געוויס פֿיר דיא פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען שטיממען ווערדען. ווער מוס נאָך זאָ שפארען אלס אונגארן? בייא זיינען אייגענען פֿערוואלטונגס-אויסגאבען מוס אונגארן מיט דער שפארזאמקייט ביז צור אייסערסטען גרענצע געהען, געשווייגע דען בייא דען געמיינזאמען מיליטער-אויסגאבען! דאצו איזט הייער נאָך הערר טיסאָ מיניסטער-פרעזידענט אונד ער קעמפֿפֿטע בערייטס זייט מעהרערען יאהרען געגען דיא פֿיעלען מיליטער-אויסגאבען! — אונד דאָך! מאן זאָללטע עס קיים גלייבען, דאס געראדע דיא אונגארישע דעלעגאציאָן אונד געראדע הערר טיסאָ ג ע ג ע ן דיא פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען איינגעטרעטען זינד! — אומזאָנסט האטטע הערר מאריין וואהרמאנן נאכגעוויעזען, דאסס דאס לאנד דיא ביזהעריגען לאסטען דער ארמעע ניכט מעהר ערטראגען, אונד דאס מאן יעטצט זעהר לייכט 2 מילליאָנען ערשפארען קאָננע, פֿערגעבענס בעמערקטע ער, דאס דיא קראפֿט איינעס שטאאטעס ניכט אין דער ארמעע, זאָנדערן אין דעם וואָהלשטאנדע דעס פֿאָלקעס ליעגע, אונד דאס איינע פֿעראַרמונג דעס פֿאָלקעס שעדליכער אלס איינע פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען זייא: — אללעס ניטצטע ניכט! עס קאם צור אבשטיממונג — פֿיר דען אנטראג דעס הערן וואהרמאנן שטיממטען נור 8, וועהרענד געגען דענזעלבען 12 דעלעגירטע שטיממטען.

דער אנטראג אויף פֿערמינדערונג דער ארמעע-אויסגאבען, וועלכע אין דער זיטצונג דער עסטערייכישען דעלעגאציאָן אנגענאָממען וואורדע, איזט אלזאָ אין דער זיטצונג דער אונגארישען דעלעגאציאָן פֿערוואָרפֿען וואָרדען! וועלך' זעלטזאמער ווידערשפרוך! — געראדע אנדראשי אונד טיסאָ פֿערטהיידיגען דיא האָהע דער ארמעע-אויסגאבען, אונד ווען אויך דאס פֿאָלק אונטער איהרער לאסט צוזאממענבריכט!

דיא עסטערייכער ערגערן זיך יעטצט זעהר איבער דיא אונגארן, וויל זיא אויך הייער עבענזאָ וויא יעדעס יאהר דיא ארמעע-אויסגאבען זאָ לייכט בעוויללינגען. דיא עסטערייכער זאגען: „אונגארן קאנן לייכט בעוויללינגען; דענן ערסטענס צאהלט עס ניכט אויס איינענער טאשע, זאָנדערן נור פֿאָן געליעהענען געלדערן, אונד צווייטענס צאהלט עס נור 30 פּערצענט.“ — דיא אונגארן אבער זאגען: „וויר מיססען פֿיר דיא ערהאלטונג דער מאָנארכיע מעהר זאָרגען אלס דיא דייטשען אין עסטערייך, עס זינד אין עסטערייך גאר מאנכע ניעדערטרעכטיגע דייטשע, וועלכע פֿראָה ווערען, ווען דייטשלאנד איבער עסטערייך הערפֿיעלע אונד דיא דייטשען לענדער עראָבערן ווירדע. וואס זאָלל אבער דאנן אויס אונגארן ווערדען? זאָלל עס פֿיעללייכט אונטער דען ר ו ס י ש ע ן קאנטשוק קאָממען?“ —

וויר אבער פֿערשטעהען דיא גאנצע געשיכטע ניכט! ענטוועדער — אָדער! ע נ ט ו ו ע ד ע ר איזט דער פֿריעדע ווירקליך זאָ געזיכערט, וויא איהן אנדראשי אין זיינער שטאאטס-רעדע שילדערטע, דאנן בעגרייפֿען וויר אין דער טהאט ניכט, ווארום מאן דיא געלד-נאָטה דעס פֿאָלקעס ניכט בעריקזיכטיגע אונד בייא דען ארמעע-אויסגאבען ניכט שפארען וואָללע? — א ד ע ר זינד דיא צייטען ווירקליך זעהר קריעגעריש, דאנן בעגרייפֿען וויר ניכט, ווארום אונס גראף אנדראשי זאָ שאָנע פֿריעדענס-ליעדער פֿארגעזונגען האט?

פֿאָלליעטאָן.

רייכטהום אונד יודענטהום.

(16-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„אבער זעהען דענן דיעזע מענשען ניכט איין (פֿראגטע דיא פֿרויא דעס גובערנערס), דאס אויך אללע וועזען אין דער נאטור אונגלייך זינד, אונד דאס דיא מענשליכע אונגלייכהייט איינע נאטירליכע איינריכטונג איזט? איזט דענן יעדער מענש גלייך גראָס, גלייך פֿעסט אונד גלייך שאָן געוואכסען? זינד דענן אללע מענשען גלייך קלוג?“

„„יא, אויף נאטירליכע איינריכטונגען געבען דיעזע לייטע וועניג, דא זיא דאָך דיא רעליגיאָן גענצליך אבשאפֿפֿען וואָללען. קאטהאָליקען אונד יודען אונד אללע רעליגיאָנס-אנהענגער ווערדען געצוואונגען, איהרע רעליגיאָן גענצליך צו פֿערלאססען!““

„שאָן ווידער געצוואונגען! אונד וואָ בלייבט דיא גלויבענס- אונד געוויססענס-פֿרייהייט? קעננט מאן ניכט דיעזע וואהנזיננינגען? ווער זינד זיא? דאָך נור וואהנזיננינגע שטודענטען!“

„„ניין, נאנין גראָסע לייטע! דער ערסטע וואר גראף ס ע נ ט-ס י מ אָ ן, דער ערסט פֿאָר 10 יאהרען נאָך איינעם פֿערזוכטען זעלבסט-מאָרדע געשטאָרבען. סענט-סימאָן וואר איין אייסערסט רייכער אונד האָכסט קלוגער מאנן, האטטע אבער וועהרענד דער רעוואָלוציאָן זיין גאנצעס פֿערמאָגען אונד פֿיעללייכט אויך זיינען פֿערשטאנד פֿערלאָרען. ער זעלבסט האט עס נאָך מיט דען מענשען זעהר גוט געמיינט; אבער זיינע אנהענגער, דיא הערען ב א ז א ה ר אונד א נ פֿ א נ ט ע ן, וואָללטען אללע ביזהעריגען געזעללשאפֿטליכען איינריכטונגען, אללע זיטטליכען אונד מאָראלישען געזעטצע איבער דען הויפֿען ווערפֿען. באזאהר זאגטע: רייך ווערדען הייסט נור זאָ פֿיעל, דאס איין מענש דען אנדערן אויסבייטעט אונד אויסזויגט. אָפֿט בייגנט עס נור דער צופֿאלל, דאס איינער פֿעראַרמט אונד דער אנדערע זיך בערייכערט: דאס מוס אויפֿהאָרען! אָפֿט קאָממען דיא קינדער בלאָס דורך איינע ערבשאפֿט צו איינעם אונגעהייערן רייכטהומע, אָהנע דאס זיא זעלבסט עטוואס געארבייטעט העטטען — אונד אויך דיעזעס ערבשאפֿטס-רעכט מוס אויפֿהאָרען! יעדע ערבשאפֿט זאָלל גלייך דער שטאאט אין דיא האנד נעהמען, אונד דאנן דיעזע געלדער אונד גיטער אונטער דיא מענשען, יעדעם נאָך זיינער פֿעהיגקייט אונד נאָך זיינער ארבייט פֿערטהיילען. דיא שטעללונג דעס מענשען זאָלל אלזאָ ניכט פֿאָן דעם צופֿאללע זיינער געבורט, זאָנדערן פֿאָן זיינעם פֿערדיענסטע אבהענגען!““

„דיעזע אנזיכט האָרטע איך אויך פֿאָן דיינער שוועסטער! (זאגטע דיא פֿרויא צום גובערנער) זיא האט אָפֿט מיט איהרעם איינענען זאָהנע איבער דיעזען גרונדזאטץ געשטריטטען, דא דיעזער אויף געבורט אונד אדעל זאָ שטאָלץ איזט.“

„„גאנץ זאָ וויא איך! (ריעף גראף שאַרפֿשטיין) אונד עבען דיעזער שטאָלץ בילדעט אונזערע טוגענד. האָרען זיא, וויא ווייט דיעזע לעהרע פֿאָן דער גלייכהייט אללער מענשען פֿיהרען קאנן. אנפֿאנגס פֿערלאנגטע ניכט בלאָס איינע פֿערמאָגענס-געמיינשאפֿט, זאָנדערן אויך איינע ווייבער-געמיינשאפֿט. עהע אונד פֿאמיליע זאָללען אבגעשאפֿפֿט ווערדען, דיא אויסדריקע: געמאהל אונד געמאהלין, גאטטע אונד גאטטין, פֿאטער אונד מוטטער, זאָהן אונד טאָכטער זאָללען ניכט מעהר עקסיסטירען. יעדעס וויב קאנן מיט יעדעם מאנגע אונד יעדער מאנן מיט יעדעם וויבע פֿערהעלטניססע האבען, אונד דיא נעבאָרענען קינדער ווערדען אויף קאָסטען דער מענשליכען געזעללשאפֿט ערצאָגען. דיא רעליגיאָן ווירד גענצליך פֿערוואָרפֿען, דיא ערדע ווירד אלס דאס ציעל אללעס מענשליכען שטרעבענס אונד דער הימעל נור אלס טיישונג ערקלערט.“

„„האלטען זיא איין! דאס איזט דאָך שרעקליך! — וואס וואונדער אלזאָ, ווען דיא הייטיגע אונזיטטליכקייט אונד אונטוגענד זאָ שטארק איינגעריססען האבען. שאָן פֿאָם האָרען זאָלכער זאכען בלייבט איינעם דער פֿערשטאנד שטעהען!““

„אונד דאָך האבען זיך דיעזע שרעקליכען לעהרען אויך אין דיא גראָסען הייזער פֿאָן פאריז אונד ליאָן איינגאנג פֿערשאפֿפֿט! דיא פֿראנצאָזען האבען יעטצט שאָן פֿיעללייכט רעכט, דאס זיא אויף געבורט אונד אדעל ניכט מעהר געבען, דענן ווער קאנן הייטע דאפֿיר בירגען, דאס דיעזער יונגע באראָן אָדער גראף ווירקליך איינען באראָן אָדער גראפֿען צום פֿאטער האט! דער פֿאטער מאג פֿיעללייכט גאר איין בויער אָדער איין יודע זיין. אונד מיינען זיא: ב ע ר ל י ן איזט יעטצט אום איין האאר בעססער אלס פאריז אונד ליאָן? דיא אדעליגען דאמען בערלינס ווערדען ניכט מעהר אלס דיא טוגענדהאפֿטעסטען געשילדערט!““

דיא פֿרויא דעס גובערנערס עררָאטהעטע, וועהרענד דער גובערנער בלאס וואורדע. אום נון דער פֿערלעגענהייט איין ענדע צו מאכען, פֿראגטע דער גובערנער, אָב דיעזע וואהנזיננינגען קאָממוניסטען שאָן איינמאל דען פֿערזוך מאכטען, איהרע דוממהייטען אין דער ווירקליכקייט צור אויספֿיהרונג צו ברינגען?